

SLOVENEČ

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in iskanje
sprejema upravnitve v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rekopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I, 17

Izhaja vsak dan, izvenmi
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Pe pošli prejeman:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta : 13 —
četrt : 6,50
mesec : 2,20

V upravnitvu prejeman:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta : 10 —
četrt : 5 —
mesec : 1,70

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 263.

V Ljubljani, v petek 15. novembra 1901.

Letnik XXIX.

Shod slovanskega dijaštva na Dunaju.

V sredo popoldne se je vršil v prostorni dvorani dunajske ressource veličasten shod slovanske mladine dunajske univerze. Obširna dvorana je bila napolnjena do zadnjega kota in tudi galerije so bile vse zasedene.

Izmed državnih poslancev so shod počastili s svojim obiskom: podpredsednik mladočeskega kluba dr. Brzorad z mnogimi drugimi češkimi poslanci, Rusine je zastopal državni poslanec Barwinsky, češko veleposestvo Radimsky, zlasti mnogo pa je bilo navzočih jugoslovanskih poslancev, n. pr.: P o v š e, P l o j, Ž i d k a r, P f e i f e r, dr. Ž i t n i k, P o g a d n i k; dr. Ferjančič, Biankini, Ferri, Spinčič in drugi. Slovensko, hrvaško, srbsko, bolgarsko, češko, poljsko in malorusko dijaštvo se je udeležilo shoda skoraj polnoštevilno, kajti navzočih je bilo okoli 1200 akademikov. Poslancev je bilo na shodu 29.

Ob 4. uri je otvoril predsednik „Slovenije“, medicincec Mavricij Rus zborovanje in razložil, zakaj da se je dijaštvo zbralo tako mnogoštevilno na tem kraju. Časa krivic neče biti prazna, ali dijaštvo je potrpljenje minilo in zato se je danes zbralo, da se potegne za svoje pravice in za pravice slovanskega naroda. Hotelo je zborovati sicer že poprej, toda neki faktorji so to preprečili; ko so pa odločevalni krogi uvideli, da se dijaštvo tudi ne zboji sile, so se udali in shod dovolili. Složno se je dijaštvo sešlo, složno hoče tudi znanost delovati, in zato on želi, da bi našlo to prizadevanje priznanje in obrodilo mnogo sadu, v kar pomozi Bog in sreča junaška.

Na to podeli besedo gosp. phil. Ivanu Prijatelju, ki utemeljuje zahtevo slovanske univerze v Ljubljani in reproduciteto izpitolv zagrebskega vseučilišča.

Govor g. phil. Iv. Prijatelja se je glasil:

Slavna gospoda! Dragi tovariši! Utemeljevati potrebo ljubljanskega vseučilišča vam, ki že skoro cel teden stojite v nepretrganem boju za nje, mislim, da mi ni treba. Dajati izraz zahtevanju, katerim ste vi dali duška vkljub hrušču in trušču na najimpozantnejši način, in niste — ko je bilo treba izvojevati pravico svobodne in javne besede — povsili tudi desnice, bilo bi sedaj v resnici brezpotrebno. Vaša ogromna udeležba sama govori glasneje nego vsa utemeljevanja.

Klic po najvišjem izobraževališču v naših jugoslovanskih deželah ni prišel iz ust posameznikov. Živel je v prsih vseh in čakal ugodne prilike, da zopet prodere na dan. In ko je ta prišla, zganilo se je hkratu v srcu vseh in odločno smo stopili v boj za svojo staro »pravdo«.

Ali silneje kakor kedaj zahtevamo sedaj svoj najvišji kulturni zavod. Kulturni in narodnostni boj, ki vedno siloviteje navaljuje na nas, uči nas izbirati orožje. Vsa ognjevitost in vse navdušenje podleže tam, kjer na zastavi prst znanje, um.

Preko naših dežel se že stegajo dolgo-prste roke. Nič ne bode zadrževalo našega sovražnika pograbititi pod pazduho našo zemljo, ako ta zemlja sama tako visoko ne vzraste, da ne pojde brez težave pod njegovo ramo. Vzrasti, dvigniti se pa ne more drugače kakor v svojih sinovih. Vsak njen prebivalec mora skušati doseči tako duševno

velikost, da se bo tujčeva roka osramotena pobesila pred njima.

Pomnimo: samo duh, samo izobrazba nas moreta rešiti pogube.

Toda predno smo se mi tega dobro zavedli in začeli zahtevati, da se nam da priložnost izobrazbe, uvideli so že naši nasprotniki, ki so bili čez nas že storili križ, našo namero. Vstali so in nam kratkoma odrekli pravico do samostojne narodne izobrazbe — ni lepo, gospoda moja, ako se nasprotniku izmika orožje, da se ga potem lagodno uduši, a najmanj — ako se to dela iz skrbi za znanost in baje iz skrbi za nas. Prosim vas, ne zmajujte z glavami. Vzemite v roke »Ostdeutsche Rundschau«, ki postaja od dne do dne vedno bolj glasilo avstrijskih Nemcev, naših sozdravljancev. Tam berete v štev. od 9. t. m. črno na bellem: »Zahteva slovanske univerze bi bila zasmeh vsakega resnega pretresanja tako resnega vprašanja... bila bi v škodo državi, znanosti in dotičnemu prebivalstvu samemu«. In sicer zakaj? Pravijo zato, ker se potreba univerze ne računa po številnosti naroda (nach der Kopfzahllehre), ampak po tem, ali je v teh glavah tudi potrebna vsebina. — Sedaj pa pride nadležna statistika in izgovori svojo kratko, pomenljivo besedo: »V alpskih deželah pride na Kranjskem en gimnazijec na 272 prebivalcev, na Zg. Avstrijskem pa še-le na 436, na Salzburškem na 348, na Koroškem na 413, na Štajerskem na 480«.

V resnici: iz tega se razvidi, da morajo biti ravno v naši deželi najpraznejše glave, da tako vse vre v šole, napolnjevat si jih.

Ne pomaga nič: Kakor bi si radi nadel kolikor toliko opravičeno obličje, izgleda vendar vsa njih visoka skrb kot prozorna maska, izpod katere vsak hip grabežljivost pokaže svoje ostre zobe. V večerni številki istega lista od istega dne čitamo namreč od besede do besede: »Ako se ti univerzitetni načrti v Trstu in v Ljubljani uresničijo, potem je cel jug naše »Ostmarke« še v doglednem času za nas izgubljen, in nemštvo, ki zavzema danes še vedno ob Adriji znatno stališče, nastopi potem lahko z izgubo vseh sūdmarških jezikovnih otokov pospešen povratek v Gradec«. Tako govori nemštvo, kedar govori brez visokih besed in globoke skrbi za znanost, blaginjo narodov in — države!

Tu se izpozna vsa nizkost bojevanja sovražnika, odrekajočega nam — za samobrambo — ono orožje, s katerim se on bogato preskrbljuje, ko gre ofenzivno segat po naši lasti.

Ali še ne rasto v Avstriji nemška drevesa v nebo! Še mora biti v konstitucionalni državi tribunal, pred katerim moremo in moramo nastopiti in glasno izpregovoriti, da čuje celi svet.

Srednje šole — prsi človeške so nam odrekli do sedaj, da bi nam iztrgali zavest iz srca, in visoko šolo — glavo človeško — nam kratijo kratkoma, da bi ne imeli — misli svoje. To vse samo zato, da bi čimprej mogli iti preko naših mrtvih trupel. A mi jim pokažimo, da ni mrtva naša zavest, in ni umrla naša misel, ampak sta danes silnejša činitelja kakor kdaj poprej. Delujmo z vsemi močmi, da se bosta osvobodili vseh vezij in prodrli v narod. Prosvetliti vsakega posameznika

to je naš cilj, to je edino naše upanje rešitve.

Kako so si Nemci svesti zmage nad nami, kaže to, da segajo že preko nas po — Italijanih. Že omenjeni nemški list piše na citiranem mestu: »Nemštvo, ki je v Trstu razširjenije in merodajnejše, kakor se vidi po zvito prirejenih številkah ljudskega štetja, bi bilo z ustanovitvijo italijanske univerze v Trstu valed nakopičenja jako znatnega števila vročokrvnih italijanskih agitacijskih močij v svoji rasti, katero bo železnica čez Ture komaj malo pospešila, iznova silno zadržano in čez mero nevarnosti izpostavljeno«.

Tako se boje Nemci za nemštvo v teh deželah, kjer ga — če govorimo odkrito — niti ni, ampak ga ima še-le nova turska železnica importirati.

Kako bi potem mogli mi, čijih narod že stoletja in stoletja stanuje v teh kršnih krajih, v katere je vknjižil z motiko in oralom svojo pravico, kako bi mogli mi mirno gledati, kako vlada z dobrotami in predpravicami obsipa našega tlačitelja, ob istem času, ko nas pusti stradati vsakdanjega kruha, ne privoščujoč nam niti ljudskih šol.

Izpregovoriti moramo — zlasti sedaj, ko naučni minister ekselencia pl. Hartel tako prenačljeno, da ne rečem, lahkomišeln obeta Italijanom v treh letih univerzo v Trstu — glasno in odkrito: mi protestiramo proti italijanski univerzi v Trstu. In mislim, da smo tu mi z večjo pravico v skrbi za naš narod, ki že poseljuje te kraje, nego Nemci, za čijih naval v te provincije se je šele pričela graditi turska železnica. — Ali tudi v interesu države ni utrjevati v Trstu trdnjave irredente, ki bi se na novi univerzi gojila tembolj, ker se nameravajo pozvati tudi moči iz Italije. Ako še pripomnimo, da so celo v italijanskem parlamentu ljudje, ki se ne bojé javno reklamirati Trst za Italijo, da smo svarili vlado dovolj. Ostane nam samo še dolžnost opozarjati vlado na veliki pomen jugoslovanske univerze v Ljubljani, na pomen krepkega, organsko izobraženega slovenstva, ki ima svojo domovino skoro celotno v Avstriji in postane lahko na jugozapadu stražnik države.

Toda vse to bi morala itak uvideti vlada sama. Ako pa vlada tega neče izpoznati, potem ni več naša dolžnost jo opominjati na to. Potem nam preostane samo zahtevati, in zahtevati to, kar pospešuje naš narodni razvoj, in z vso brezobzirnostjo nastopiti za naše zahteve. Boga mi! Jugoslovani v resnici nimamo povoda, govoriti z vlado, imajoč pred očmi vsa različna pravila uljudnosti. Proč s hofratsko obzirnostjo, proč s prošnjo »blagohotnega uvaževanja«, danes so na mestu samo gole, trde zahteve in te naj poslej govoré. (Češki poslanci: Vyboreň! Pritrjevanje.)

Naš cilj je jase: oborožiti vsakega posameznika z uma svitlim mečem v boju za ohranitev rodne grude. V tem je naš spas. Ako pa vkljub temu pojezdi nekoč Nemec preko nas na obalo Adrije, naj reče, da je moral iti preko dragocenih trupel visoko izobraženega naroda. In v dnu srca naj ga bo sram! — Naše seme pa bo poslej vzklilo na bregovih vseh slovanskih rek, novi vek se bodo začeli tudi za slovanstvo in bolj mu bo vroče kroniku našemu v njegovem srcu. (Burno odobravanje.)

Za njim je govoril Hrvat, predsednik »Zvonimira«, medicincec Mimica. Hrvatje — pravi — kot bratje Slovencev na jugu,

ne morejo drugače, kakor da se jim pridružio v njihovem boju. Njih borba je naša borba, njih težnje naše težnje. Zato so se združili s Slovenci, da z njimi skupno zahtevajo, kar jim gre po božji in človeški postavi, in da zahtevajo, da vlada prizna veljavnost izpitolv na zagrebski univerzi, ki je kulturno središče Hrvatov, tudi za totransko polovico. Krivic je bilo dovolj, ali zdaj nismo več voljni, jih še znanprej prenašati, in zato se hočemo skupno in složno boriti in potegovati za svoje pravo, skupno in složno nastopiti proti dvema najhujšima nasprotnikoma avstrijskih Slovanov, proti irredenti in grabežljivemu nemštvo.

Nadalje se je oglasil k besedi srbski medicincec Dimitrij Konjević. Omenjal je v svojem govoru, kako težavno stališče imajo južni Slovani. Italijani, Mažari in Nemci komaj čakajo, da bi si plen porazdelili. Balkan je bil vedno stvar, za katero so se pulili tujci. Ker pa Slovani ljubimo svojo rodno zemljo, ker smo narodu svojemu udani z vsem srcem, zato delujmo bolj, kakor se je godilo do sedaj, da jim prepredimo njih nakane. Zlasti glede kulture smo žalibože precej zaostali. Jasno je kot beli dan, da moramo napeti vse sile, da dobimo vseučilišče, na katerem bi pa morali vsi Jugoslovani imeti enake pravice. Še nekaj — pravi — moram omeniti. Italijanski dijadi so imeli v sebi tako malo moštva, da so se imenovali goste na nemških univerzah. Do takega viteštva se pa Jugoslovani ne moremo in nečemo povspeti, ker moramo nositi vsa bremena in za nas veljajo iste postave, kakor za druge. Zato se hočejo smatrati z drugimi narodnostmi za istopravne, dokler ne dobijo svojega narodnega vseučilišča.

Gosp. phil. Iv. Prijatelj prečita na to spomenico in protest jugoslovanskega dijaštva proti ustanovitvi italijanske univerze v Trstu (glej »Slovenec« z dne 8. novembra), kar se je sprejelo z burnim odobravanjem. Isto je prečital tehnik Vaclav Bilinski, predsednik poljskega akademičnega društva »Ognisko« v poljskem jeziku.

Predsednik prečita za tem spomenico praških visokošolcev, podpisano od 44 akademikov, ki se glasi:

»Mi zbrani visokošolci Slovenci, Hrvati in Srbi v Pragi, sklicujoč se na temeljno pravo vsakega naroda, izobraževati se v svojem lastnem jeziku, katero nam je zajamčeno tudi v članku 19. osn. drž. zak., pridružujemo se akciji drugih jugoslovanskih akademikov na avstrijskih visokih šolah ter sklepamo jednoglasno:

Visoka c. kr. vlada se pozivlja:

1. da ustanovi v najkrajšem času srednje šole s slovenskim učnim jezikom;
2. da ustanovi v najkrajšem času univerzo s slovenskim učnim jezikom v Ljubljani, in
3. da prizna za avstrijske podanike reciprociteto izpitolv na vseh fakultetah kralj. univerze v Zagrebu.

V Pragi, dne 9. listopada 1901.

(Sledi 44 podpisov.)

Navdušeno odobravanje.

K drugi točki je govoril jurist Dimnik o razmerju slovanskih dijakov do dunajske univerze. Tudi on je povdarjal, da se nikakor nečemo priznati za goste dunajske alme mater, ker bi bilo to neumno in ne-utemeljeno zlasti glede Jugoslovancev, ki so že stoletja in stoletja prelivali kri za obstoj

habsburške monarhije. Zato ni čudno, da nas za goste ne smatrajo razumne glave: graški rektor je izjavil, da nima slovanskih visokošolcev za goste, in naš dunajski se je v privatnem razgovoru izrazil istotako. Ali odločujejo navadno drugi, odločujejo nemški burši, ki so dobro organizovani in terorizirajo vse, ki niso morda z njimi enakega mišljenja.

Tako so v njihovih rokah razne vseučilišne institucije, n. pr. akademiško pevsko društvo in razni seminarji. Za nas tudi velja prepoved, da se ne smemo v avli zbirati in ondi govoriti, za Nemce menda ta prepoved ne obstoji. Kajti lansko leto so se zbrali nemški burši v avli o priliki, ko je rektor nastopil proti katol. univerzi v Solnogradu, da so se mu zahvalili za njegovo ravnanje, in rektor Schrutka pl. Rechtenstamm ni imel nič zoper to. Iz tega sledi: če se hočemo razmere za nas izboljšati, mora se proti organizaciji buršev nasproti postaviti organizacija slovanskega dijaštva. H koncu še priporočam, da naj se rektorju izroči pismen protest proti temu, da bi se nas imenovalo goste. Srb Dimitrijevič pa priporoča, da naj se ta protest sprejme z dodatkom, da zavračamo rektorjevo grajo, ker je nismo zaslužili, kar se je vsprejelo enoglasno.

Za njim se je oglasil phil. Niko Zupanič. Razpravljal je historično razmerje med Nemci in Slovani, zlasti Slovenci. Priznava Nemcem njih kulturo, a niso si je ustvarili sami, ampak jo dobili od Grkov, Rimljanov in Francozov. Hvalijo se s svojo energijo, ali ta energija se mnogokrat, zlasti nasproti nam, izpremeni v tolovajsko nasilje. Med tem, ko so se oni kulturno lahko razvijali in se izpopolnjevali, branili so jih Slovani azijskih barbarov. V zahvalo za to pa ovirajo sedaj vsak napredek slovanskih narodov in žele germanizirati. Razumljivo je torej, da njihovo postopanje vzbuja pri Slovanih odločen odpor in služi Avstriji samo v nesrečo. K sklepu pozivlja govornik vse zbrane slovanske akademike, da naj ostanejo kot dijakji za čas svojega bivanja na Dunaju tesno zvezani in organizirani, povsod pripravljeni braniti narodne naše pravice. Nato sklene z besedami: „Dajmo si sveto besedo, da bomo sedaj kot visokošolci in pozneje kot člani vodilnih stanov branili naša prava, če bi bilo treba tudi z najradikalnejšimi sredstvi, da bomo v tem smislu vplivali na vse sloje svojih rojakov, zvesti akademikemu načelu: po resnici k praviči!“

Za njim so govorili: jurist Lengsfeld (Čeh) o češki univ. v Brnu in predlagal resolucijo v ta namen, ki se je navdušeno vsprejela; teh. Bilinski o poljski gimnaziji v Tešinu; Srb Dimitrijevič, ki je ostro šibal napade slovanskih nasprotnikov, in slednjič še Bolgar, Todor Dobrev.

Med poslancev so govorili češko dr. Brzorad, Černy in Reichstädter, izmed Hrvatov Ferri in Spinčić, izmed Slovencev Poyše in Ferjančič. Vsi so zagotovili dijakom krepko podporo in pozivljali slovansko mladino, da naj vstraja v boju za narodno enakopravnost, in njihove govore je spremljalo dijaštvo z navdušenimi ovacijami in burnim ploskanjem, in ko so odhajali, kar niso hoteli ponehati urnebesni klici.

Slednjič je prečital predsednik došle brzojavke in pozval dijaštvo, da naj se mirno razide. Ko so se še zapele vse slovanske narodne himne, je dijaštvo mirno zapustilo dvorano in se razšlo. Zunaj je bila pripravljena policija za vsak slučaj, pa ni imela nič opravka.

Proslava štiristoletnice Maruličeve

Zagreb, 14. novembra. *) Slovencem je galerijo slik razlagal slikar Nikola Mašić; Grlovič je pri zborovanju književnikov priporočal hranilno pomožno založo književnikov, dr. Dežman razlaga slabe razmere hrvaskih književnikov vsled hib tiskovnih zakonov in zaradi pomanjkanja organizacije. Stavil je resolucijo za svobodo tiska, ki je soglasno sprejeta. Dr. V. Deželić krásno predava o javnih poučnih kurzih za povzdigo ljudske izobrazbe in za poučevanje analfabetov. Po statistiki primerja Hrvate z drugimi narodi in sklepa, da mora

glavno delo rodoljubov biti v tem, da preprosti narod dvignejo. Kirin predava o potrebi ljudskih knjižnic. Resolucije z navdušenjem sprejete. Gjalški zahvali posebno Slovence za obisk.

Opoldne so slovesno odkrili spominsko ploščo Šenoina hiši v Mesniški ulici. Dr. Stjepan pl. Milčetić je v slavnostnem govoru razpravljal velike zasluge Senove za razne književne stroke. Župan Mošinski je naglašal, da je bila dolžnost zagrebškega mesta ovekovečiti Šenov spomin, in proglasil odkritje spominske plošče. Ljudstva je bilo zbranega na tisoče, ki je sledilo slavnosti z velikim navdušenjem.

Sklepni banket je bil velik in impozanten. Dr. Mažuranić kot prvi je slavil Marulića in Šenoa ter pozdravil Senovo vdovo, ki je bila tudi navzoča, Gjalški je napil Spletu in njegovemu županu. Ta se je zahvalil in naglašal veliki napredek Zagreba. Splečani so ponosni, da ima Hrvaška tako duševno in materialno središče. Zagrebški župan Mošinski se je zahvalil in poudarjal, da mora Zagreb mnogo za svoj napredek zahvaliti književnosti. Pl. Kukuljević je nazdravil Slovincem. Spomnil se je starca Triglava, Prešerna, krasnih slovenskih krajev, v katerih so se rodili izborni pesniki. Odgovoril je Finžgar kot rojak Prešernov, doma pod Triglavom. Navezal je svoj govor na predavanje dr. Deželića o hrvaskih analfabetih. Kot mladizastopnik najmanjšega slovenskega naroda izraža svoje veselje, da imajo Slovenci močnejše brate. Hrvatje tožijo, da je mnogo njihovega naroda še neizobraženega. A ta narod ima velike zaklade nadarjenosti, katere je treba dvigniti. To so diamanti, ki jih je treba izbrusiti. Zato nazdravlja hrvaskim analfabetom, da se kmalu dvignejo in izobrazijo. Katalinć-Jeretov je završil banket z zanosno pesmijo.

Državni zbor.

Dunaj, 14. nov. 1901.

Proračunski odsek.

Včeraj je proračunski odsek pričel z razpravo o trgovinskem ministerstvu. Poročevalec je bivši trgovinski minister dr. Baernreither.

Od l. 1899 je vlada avstrijskim tvrdkam v inozemstvu izdala 162.000 kron podpore. Troški za pariško razstavo so bili proračunjeni na 3 milijone kron; prihranilo se je 300.000 kron. Za vodne ceste je v proračunu za bodoče leto 400.000 kron, in sicer za razne načrte in druge priprave. Trgovinski minister baron Call pripomni, da hoče vlada najprvo urediti osrednji tehnični urad, ki bo vodil priprave za vodne ceste. Izdelati mora tudi natančen program za stavbeno dobo 1904—1912.

Mej tem časom pa bode treba najprvo urediti mnoge reke, za kar so načrti že izgotovljeni. Ko so reke primerno uravnane, treba je najprvo zgraditi za poskušnjo kanal od Donave do Odre in Visle, ker so v tej črti razmere najugodnejše. Dalje minister priznava potrebo, da se po mejnarodnih dogovorih uredi varstvo delavskega stanu. V Avstriji se je precej storilo v tem oziru in vlada je predložila ali pa še pripravlja nove zakonske načrte glede zavarovanja delavcev. Z ozirom na rastočo konkurenco z ogrsko industrijo in vnanjimi državami pa je treba mnogo previdnosti in o tem oziru v soglasju z vnanjimi državami spopolnjevati zakonito varstvo delavskega stanu.

Dr. Kramar pritrdi poročevalcu, da združni učitelji (instruktorji) vspesno delujejo, v kolikor jim je mogoče po veljavnem obrtnem redu. Toda potrebno je, da se obrtniški stan bolje organizuje. Takih učiteljev bodemo tudi potrebovali, ako se uveljavi pripravljani zakon o mečkih zadrukah. Kar se industrije tiče, je res, da se mora boriti z raznimi težavami. Da pa se krči izvoz avstrijske industrije, je vzrok tudi ta, ker so naši industrijci premalo odločni in se ne znajo prilagoditi tujim razmeram. Govornik nato graja priprave za vodne ceste, ker so dela razdeljena po raznih ministerstvih. O kanalih in državnih rekah načelno odločuje trgovsko ministerstvo, izvršitev načrtov oskrbuje ministerstvo za notranje posle, manjše vode pa uravnava poljedelsko

in ministerstvo za notranje posle. V Avstriji sicer vlada centralizem, a v označenem vprašanju je največja zmešnjava. Tu je treba organizacije ter vstanoviti osrednjo državno tehnično pisarno. Zakon o vodnih cestah je mej Čehi in Nemci sploh vzbudil mnogo veselja in nove nade. Treba je o pravem času skrbeti za to, da se veselje ne ohladi in nade ne padejo v vodo. Istotako vspehi statističnega urada nikakor ne odgovarjajo delu in stroškom. Konečno graja govornik generalnega komisarja za pariško razstavo, ki je v kot porival nenemške izdelke.

Posl. Pernerstorfer utemeljuje potrebo, da se podpira »mejnarodni delavski urad« v Bazelu.

Posl. Vuković z veseljem pozdravlja, da vlada podpira izvoz avstrijskih izdelkov in pridelkov, ter opozarja osobito na Malo Azijo in Albanijo.

Posl. Lupul opozarja vlado na potrebne uravnave raznih rek v Bukovini.

Posl. vitez Kozłowski je pozivljajl trgov. ministra, da se izrazi o carinskem tarifu. Ko je Nemčija svoj carinski tarif že proglasila, naj vlada avstrijskim kmetovalcem in obrtnikom pove, kaj sodi naša vlada in kako misli ona varovati interese naše produkcije.

Posl. Povše vpraša ministra, ali mu je znan govor bivšega italijanskega ministra Luzzatti-ja, ki je italijanskim vinogradnikom zagotavljal, da jim tudi po novih trgovinskih nagodbah ostane osiguran izvoz vina v Avstrijo.

Ker se pri nas gleda sklepanja carinskih trgovinskih nagodb drugače postopa, kakor v drugih državah in se v državnem zboru navadno že dognana nagodba z inozemskimi državami predloži s pozivom, da jo v celoti odobri ali zavrže, opominja govornik že sedaj vlado, naj skrbno čuva na interes našega vinogradarstva. Prebili smo komaj hudo katastrofo vsled trtne uši, z izredno velikimi žrtvami se obnovljajo naši vinogradi in posestniki so se zadolžili silno.

Če ne bo imelo vino primerne cene, nastala bo druga še hujša kriza, ker ne bodo zmogli plačevanja obresti od posojil in odplačil.

Že letošnja obilna letina v Istri nam kaže, kako je cena vina padla. Za slep denar se je grozdje prodajalo. Ko bodo mnogi obnovljeni vinogradi polnosni postali — nastalo bo vprašanje, kam z vinom. In če bo našemu vinu še italijansko vino delalo konkurenco — bati se je hudih posledic.

Vlada naj ne pozabi, da italijanski vinorejce razpolaga z jako milim podnebjem, slane so mu skoro do cela neznane, zemlja je ravna, ne tako gorata kakor pri nas, delavstvo dobiva komaj polovico naše navadne plače, s kratka: laško vino se po ceni pri deluje. Zato je konkurenca laškega vina nevarna.

Doslej minister ni še odgovoril na to vprašanje in na ono posl. vit. Kozłowskega.

Soc. politični odsek

Je sinoči nadaljeval razpravo o zakonu glede varstva delavcev pri režijskih zgradbah železnic. Poročevalec dr. Foit naglašam, da večinoma pri teh podjetjih že velja deseturno delo. Kar je torej že v veljavi, to naj se določi tudi v zakonu. Železniški minister dr. vitez Wittek je odločno zagovarjal vladni načrt, ki v § 7. določa enajsturno delo. Vladni načrt zagovarjata industrijca Hink in Holstein, soc. demokrat Eldersch pa zahteva osemurno delo. Po daljši razpravi je večina v odseku glasovala za § 7. po vladnem načrtu.

Gališke volitve.

Danes je zbornica dovršila razpravo o najnem predlogu poslanca Romanczuka glede zadnjih volitev v gališki deželni zbor. Posl. Olszewski je prečital svoj govor v smislu predloga. Proti predlogu sta govorila poljska poslanca dr. Cwiklinski in grof Dzieduszycki. Ta je z vso odločnostjo grajal gotove sikofante, ki na javnem trgu hujskajo množico proti višjim stanovom, a se skrivaj poslužujejo svojih navideznih sovražnikov. S tem je meril na posl. Daszynskega, ki v zbornici ropota proti židom, a doma pri volitvah žide vabi v soc. demokraški tabor. Isto je ponavljal z dru-

gimi besedami dr. Byk, ki je židovskega rodu. Konečno je še predlagatelj Roman-czuk navajal nova dejstva, ki naj bi utemeljila njegov predlog. Oglašali so se še razni govorniki s stvarnimi popravki. Pri glasovanju je bila vsprejeta nujnost samo druge točke v predlogu, da naj namreč vlada čimpreje predloži načrt zakona proti zlorabam pri volitvah. Za prvo in tretjo točko predloga, da naj posebna komisija poslancev preišče in presodi vse dotične pritožbe in da naj se ustanovi poseben sodni dvor za volitve, pa so glasovali le levičarji. Predlog ni dobil dvetretjinske večine za nujnost in pride kot navaden predlog na vrsto čez — sedem let.

Tako je zbornica skoraj dva dni žehlala gališko perilo in konec je — posmeš mej Nemci. To je žarek na slovansko solidarnost.

Kongregacije.

Ze nekaj tednov so gotovi krogi nestrpno pričakovali razprave o nujnih predlogih proti naselitvi francoskih kongregacij v Avstriji. Živa židovsko-liberalna domišljija je ustvarila neko moderno Meduzo, ki naj straši otročaje. Ker imamo v Avstriji še premalo narodnih, gospodarskih in političnih bojov, je treba zanetiti še kulturni boj. V kalnem ribarju politični rateži, v temnem plenijo hajduki. Torej je treba vzdigniti cestni prah v goste oblake, da ljudstvu natrosijo peska v oči. Nahujskati je treba množice, da se lasajo za zlate pene v zraku in ne opazijo lesjakov, ki iz domačega hleva ropajo blago. V drenju in vrvenju imajo žepni tatovi svoj obrt. In kaj naj pomeni drugega ves boj proti praznim strahovom, nego da mejnarodno framasanstvo vrže mej avstrijske narode novo jabolko prepira? Kje so goste čete francoskih kongregacij, ki baje prete Avstriji s črno povodnijo? Samo v domišljiji, ki jo razvnemajo in razburjajo tripični bratje. Toda kaj so proračun, ogrska nagodba in trgovinske pogodbe proti Meduzi, ki so jo v zbornici razobesili, kakor Gesslerjev klobuk!

Danes popoldne se je v zbornici pričela razprava proti kongregacijam. Doslej sta govorila dr. Erler in dr. Eisenkolb.

Politični pregled.

V Ljubljani, 15. novembra.

Poslanec Kaiser pri cesarju.

Včeraj smo omenili, da je cesar vsprejel v posebni avdijenci mej drugimi tudi poslanca Kaiserja, da se mu predstavi kot izvoljeni prvi podpredsednik poslanske zbornice. Po poročilu nemških listov se je vršil mej vladarjem in Kaiserjem sledeči pogovor: Cesar: Zelo me veseli, da vas tu vidim. Prevzeli ste gotovo zelo težavno nalogo. Žalosti me zelo, da se tako počasno rešujejo najvažnejše zadeve. Zdi se, kot bi se bila v zadnjem času zelo poostrila strankarska nasprotstva. — Kaiser: Vodstvo predsedstva je vsekako zelo težavno in naglo reševanje važnih zadev ni mogoče na podlagi sedanjega poslovnega reda. — Vladar: Na vseh straneh se uvideva danes, da je poslovni red potreben gotovih prememb, obžalovati pa je, da se še od nobene strani ni storil potrebnih korakov. Ravno tako je pa tudi obžalovati, da mnogi nujni predlogi ovirajo rešitev državnega proračuna. — Kaiser: Menim, Veličanstvo, da to zlo prihaja od tod, ker so poslanci, ki dolgo časa niso mogli izražati želj svojih volivcev, več ali manj prisiljeni, da tem potom izrazijo svoje želje. — Vladar: To popolno uvidevam, toda iz oči bi se ne sme izpustiti glavne naloge parlamenta. Pravočasna parlamentarna rešitev državnega proračuna bi zopet uredila parlamentarne razmere, in to bi bilo tudi v interesu parlamenta samega. Gospoda naj bi se prizadevala storiti vse, da se uredi parlamentarne razmere. — Konečno je podpredsednik Kaiser zagotovil vladarja, da bo njegova stranka storila vse, da se zagotovi delozmožnost parlamenta. Dosedaj seve tega še ni pokazala.

Dispozitijski zaklad in nemška levica.

Razni filozofi takozvane nemške »gemeinbürgschaft« imajo sedaj neizmerno mnogo opravka. Pečati se morajo namreč s kritičnim vprašanjem, ali se z dovolitvijo

dispozicijskega zaklada izrazi vladi zaupanje ali ne. Nekako mej prvimi so prišli na vrsto nemški liberalci, ki so, dobro poznavajoč razmere ter vedoč, kak veter piše od vladne strani, najprej z vso silo zahrumeli proti dispozicijskemu zakladu. Z njimi so potegnili tedaj tudi nekateri člani nemške ljudske stranke. Toda kmalu se je obrnil plašč, ministrijski predsednik je nekaj obljubil in stvar je bila za nemške liberalce rešena. Sedaj so na vrsti člani nemške ljudske stranke. Izprvega najodločnejši nasprotniki dispozicijskega zaklada, oziroma onega, ki ga je predložil, so se jeli sedaj že umikati, in včeraj so že izjavili, da dispozicijski zaklad nima nikakega političnega pomena, da pa bo stranka vendarle glasovala proti proračunu, ker je to v njeni navadi. Tu torej ni še vse v najboljšem redu, vendar pa pl. Koerberju ne bo težko pridobiti na svojo stran imenovanih nemških strank. Reči mu je le treba: Slovanom nikakih koncesij, in kriza je rešena. To pa sme reči po navadi vsaka vlada brez posebne nevarnosti, ker z vsemi slovanskimi strankami »solidarnie« Poljaki ji gotovo ne zamerijo. Sicer je bilo pa za vlado res dobro, da se ni prenačljila, ker sicer bi se bila težko izognila porazu. Le računajmo: Za dispozicijski zaklad je bilo vstevši najzvestejše Poljake le 160 glasov, in še to le tedaj, ako se ne bi absentiral noben poslanec. Poljakov bi bilo namreč 65, liberalnih veleposestnikov 30, katoliška ljudska stranka in središče 28, kršč. socijanci 27, Rumuni 6 ter 3 do 4 divjaki. — V takih razmerah bi pa manjkalo še vedno nad 50 glasov za nadpolovično vedo. Ker pa treba, da pridejo v poštev samo še Nemci, ki pa vedo, zakaj napovedujejo vladi opozicijo, vladi ta položaj ne provzroča prevelikih skrbi in si bo v gotovem trenutku že znala pomagati. Da jej le ni treba računati na glasove slovanskih poslancev, pa je vlada rešena iz vsake neprilike.

Krščanski socijanci in konservativni centum.

Povodom zadnjega slavlja v Briksenu je dr. Lueger v svojem govoru pojasnil tudi razliko mej dunajskimi kršč. socijanci in konservativci. Povedal je v tem oziru to-le: Sv. Oče me je nekoč vprašal, kak razloček je mej tema dvema strankama. Nato sem odgovoril, da katol. ljudska stranka dela to, kar ministri hočejo, naša stranka si pa prizadeva, da ministri storé to, kar hoče ljudstvo. Ta izjava je pa zelo neprijetno zadela središče in v svoji zadnji seji je sklenil ta klub sledečo izjavo: Klub izraža soglasno svoje začudenje nad izjavami, ki prvič ne odgovarjajo resnici in so drugič v veliki meri sum vzbujajoče in žaljive. Klub bo i nadalje zastopal svoja načela in niti za las ne odstopi od njih. S tem sklepom se strinja tudi dunajski „Vaterland“, ki pravi mej drugim, da je katol. ljudska stranka vedno zastopala verske in gospodarske interese volivcev in podpira vlado le tedaj, ako je to koristno za navedene interese.

Brodrick o razmerah na južno-afriškem bojišču.

Angleški vojni minister, državni tajnik Brodrick je imel te dni važen politički govor, v katerem je nekoliko dopolnil zadnja izvajanja premierja Salisburyja. Mož je najprej izjavil, da se še nobena vojna ni vodila s toliko humaniteto (!), kakor sedanja v Južni Afriki. Velika umrljivost mej angleškimi vojaki provzroča Brodricku veliko skrb. V koncentracijskih taborih in na raznih otokih se nahaja 42.000 Burov. Število ubitih in ranjenih Burov ter onih, ki so jih Angleži oprostili na častno besedo, se ceni na 11.000. Boja se sedaj udeležuje še 10.000 Burov. Z uvedbo takozvanih strelnic so Angleži onemogočili (?) Burom bivanje na ozemlju 14.700 kvadr. milj v Transvalu in na 17.000 kvadr. miljah v Oranje državi. Ostale dele dežele so očistile (!) Burov angleške kolone. Ta korak je imel posledico, da v minulem mesecu Buri niso niti enkrat (?) razdri železnice, mejtem ko se je to v oktobru 1900 zgodilo 32 krat. — Vlada odpošlje Kitchenerju v kratkem novih čet; z naselbin odide na bojišče 2000 mož infanterije na konjih ter dva polka konjenice, istotoliko da Indija. Mesto tega pride tje topništvo, kar ga Kitchener ne rabi.

Književnost in umetnost.

Koncert »Glasbene Matice«.

Velikanska skladba Beethovnova je privabila včeraj ne le iz Ljubljane, ampak tudi z dežele mnogo ljubiteljev veličastne glasbe. Še noben koncert ni bil doslej tako dobro obiskan. Velika dvorana je bila natlačena polna. Videli smo tudi odlične goste: ekso. g. barona Heina, vojaškega poveljnika pl. Chavanne, dvorne svetnike grofa Schaffgotscha, Lubeca in Račiča, predsednika dež. sod. Levičnika, generalnega majorja Baldassa, polkovnika Zimbarga, dež. šol. nadzornika Hubada, župana Hribarja, več častnikov in mnogo duhovščine iz Ljubljane in z dežele.

G. vodja Hubad more biti vesel svojega velikega vspeha včerajšnji dan. Velikanski trud, s katerim deluje za uzorno glasbo, je našel zasluženost priznanje. Vse občinstvo je bilo očarano. Solisti, zbor in orkester so se vglobili v vse tajnosti te velikanske skladbe z navdušenjem in z ljubeznijo. Duh Beethovnov, katerega je znal odlični vodja udahniti celemu zboru, je slavil včeraj v Ljubljani pravi triumf. Umetniški vžitek, ki ga je podala včeraj »Glasbena Matica« našemu občinstvu, je hkrati njej najlepše zmagovalje. Ne dopušča nam pičiti prostor obširne ocene. Brillantni soprani, kateri imajo ravno v tej skladbi najtežjo nalogo, so se uprav žrtvovali, da izrazijo z bleskom sijajne svoje vloge. Gospa Julija Ferjandičeva, gdč. Mira Dev, gdč. Ema Povše in gdč. Ivanka Knific zaslužijo pač največjo zahvalo za ta večer. Alti gdč. Minka Moos, Ivanka in Vlastimila Peršl so s čistim glasom tekmovali s soprani. Znana tenorja gg. Tit Olszewski in Anton Razingar ter krepka basista gg. Ivan Završan in Pavel Lozar — vsi so storili svoje najbolje, da nam pokažejo to skladbo, ki stoji na vrhuncu glasbene umetnosti, v njeni popolni krasoti. Občinstvo jih je odlikovalo z burnim odobravanjem. Bodi v imenu občinstva izražena vsem še enkrat najsrčnejša zahvala za ta prelepi glasbeni užitek!

L.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 15. novembra.

Za vseučilišče v Ljubljani je odposlala izjavo te dni duhovščina cirkuške dekanije. — Katol. pol. društvo v Šmartnu pri Slov. Gradcu je včeraj doposlalo izjavo posl. J. Žičkarju. — Obč. odbor občine Griže je odposlal prošnjo za ustanovitev slov. vseučilišča.

Zagrebški vseučiliščniki za vseučilišče v Ljubljani. Skupščina hrvaških, slovenskih, čeških, bolgarskih in srbskih vseučiliščnikov v Zagrebu za jugoslovansko vseučilišče je bila danes v avli zagrebskega vseučilišča. V pripravljalnem odboru so bili: Čurčijev (Bolgar), Pajer (Čeh), Wolgemuth (Slovenec), Miškulin in Fattori (iz Dalmacije). Kočič (Srb), Omčikus, Stanger (iz Istre), Ismet beg Kapetanović (iz Bosne).

Demonstracije v Zagrebu Vseučiliščniki so — bilo je kakih 500 — s hrvaško trobojnico na čelu korakali čez Kapitol na pokopališče, kjer je bila proslava. Mimogrede so demonstrirali pred spomenikom Jelačićevim, pozdravili opozicionalnega kandidata Rubetića, upili »pereat« Mantunčiju. Ko so prišli nazaj pred vseučilišče, so videli, da poslopje »Narodnih Novin«, vladnega lista, nima zastave. Dajali so duška svoji nevolji. Policija, mnogi na konjih, so hoteli razgnati dijakke. Ti so se umaknili na vseučiliška tla in sežgali en izvod »Narodnih Novin«. Policija je udrla v vseučilišče. Djaki so bili razjarjeni in so hoteli policijo izzirati iz vseučilišča, kjer nima nič opraviti. Policaji so pa potegnili sablje in prav resno udarili po dijakih. Rektor Vrbanić, telefonično poklican, je dijakke pomiril. Po triurni rabuki so se mirno razšli.

Poštna vest. Poštni oficijal g. Benjamin Vidmar je iz Ljubnega prestavljen v Gradec.

Poročil se bo jutri notarski kandidat g. Fr. Stupica z gdč. Almo Erhovnic v Ribnici. — Dne 13. t. m. se je poročil trgovec in posestnik g. Iv. Dovgan v Materiji z gdč. Ano Skufca.

Poveljnikom tuk. garnizijske bolnice je imenovan višji štabni zdravnik I. razreda dr. Jak. Zuckermann, ki je včeraj dospel v Ljubljano.

Delavska stanovanja. V včerajšnji seji poslanske zbornice je predložil finančni minister načrt zakona glede olajšav za zgradbo hiš z delavskimi stan-

vanji. V predlogi se določa 24letna oprostitev hišnorazrednega davka, stanarine in 50 odstotnega davka od dohodka davka prostih poslopij za vsa nova poslopja, v katerih so cena in zdrava stanovanja za delavce. Pristojbinski ekvivalent se zniža od 3 na 1½ odstotek. Mej delavce šteje načrt vse one, katerih letna plača ne prekorači zneska 1200 kron za samce, za rodbine do 4 članov 1800 K in za rodbine z nad 5 člani 2400 kron. V mestih z nad 50.000 prebivalci se zvišajo te postavke za osmino, na Dunaju pa za četrtino. Kot pogoj za te olajšave se zahteva mej drugim tudi zagotovilo, da bo služilo dotično poslopje vsaj 50 let svojemu namenu. Zakon bo veljal za ona poslopja, ki se zgrade tekom 20 let po uveljavljenju tega zakona, raztegne se pa lahko tudi nazaj do leta 1892, veljal bo pa samo za one kronovine, v katerih se bodo tudi dežele in občine odrekale svojim davščinam. Za delavska stavbinska društva bodo veljale tudi določbe zakona glede pridobinskih zadrug. Predležeči zakon stopi v veljavo z dnem razglasenja.

Državna podpora. Društvu za pospeševanje obdelovanja ljubljanskega barja je dovolilo poljedelsko ministerstvo za letos 400 K podpore; od tega se 250 K porabi za vzorno obdelovanje pri Sinjgorici in Studencu, ostalo za izdajo društvenega glasila.

Ženitbene kavcije za domobranske častnike Za ženitev domobranskih častnikov veljajo v bodoče iste določbe, kakor za častništvo stalne armade.

Novomeški vođovod bo do konca prihodnjega leta dogotovljen

Operna in operetna večera, pri kojih bo koncertirala ljubljanska meščanska godba, priredi restavrater pri slonu g. Gabr. Frölich jutri v soboto in popjutrišnjim v nedeljo. Začetek je vsakokrat ob 8. uri zvečer. Program je izredno zanimiv in za oba večera različen, na kar opozarjamo slavno občinstvo, katero naj ne zamudi udeležiti se izredno zanimivega muzikaličnega užitka.

Med romanskimi narodi. Spomini, ki jih je g. župnik Jos. Lavtižar, pod gorenjim naslovom priobčeval v podlistku našega lista, so izšli sedaj v ponatisu kot lična knjižica. Založil jo je gospod pisatelj.

Uvedenje brzojavne službe na poštne uradu v Dobrinju. Na c. kr. poštne uradu v Dobrinju v polit. okraju Lošinju uvedla se je dne 13. nov. t. l. brzojavna služba (omejena dnevna služba).

Ubila se je v Planini 82 letna vdova Marija Ahec, ko je butaro drv nesla na glavi v svoje stanovanje. Človek pač ne ve, kje ga dohiti smrt.

Oddelek Beduinov se je peljal včeraj na poti domov mimo Ljubljane.

Aretiran je bil včeraj v Ljubljani poštni odpravnik A. R., ker je na sumu, da je v družbi z nekim drugim človekom v noči od 16. na 17. septembra izvršil roparski napad na Fr. Travna iz Spodnjega Logatca.

Konji za Angleže mimo Ljubljane. Danes ob 8. uri 5 minut se je zopet peljal vlak 34 voz konj iz Matzleinsdorfa na Reko. Konji so kupljeni za Angleže v Južni Afriki. V vsakem vozu je bilo osem konj. Jutri se bode peljal mimo Ljubljane zopet en vlak s konji za Angleže.

Šolo zaprl so pri Huthu v Ljubljani radi škrlatice.

Umrla je pri Sv. Tomažu Marjeta Caf, mati gospoda župnika in dekana, v 87. letu svoje starosti.

V Konjicah bo imelo tamošnje »kat. polit. društvo« prihodnjo nedeljo, dne 17. nov. ob 3. uri popoldne velik zbor. Pri tem bo državni poslanec, preč. g. dekan Žičkar, poročal svojim volivcem, g. potovalni učitelj Bele bode pa govoril o trtni uši, ki se je, žal, v tem okraju že prikazala. Udje tega društva smejo pripeljati seboj razumnih volivcev preč. g. Žičkarja.

Iz Št. Petra pri Savinji se nam piše: Danes dne 14. t. m. je bil materi zemlji izročen g. župnik Pavel Hrovat ob vodstvu mil. g. opata v Celju in spremstvu trideset duhovnih bratov. Rojen je bil na Kranjskem l. 1848. Služboval je kot

župnik najdalje, namreč 16 let pri Št. Joštu na Kozjaku, župniji 1064 m visoko ležeči. Radi bolehavosti je želel že dalje časa v nižave, kar se mu je bilo letos posrečilo. Dne 1. junija tega leta je bil umeščen na to župnijo, kjer mu je bilo le ta kratek čas od previdnosti božje dovoljeno delovati. Bog mu daj večni mir in pokoj!

Nevarno je obolel č. g. T. Čerin, profesor bogoslovja v Gorici. V ponedeljek je prejel zakrament sv. poslednjega olja. Priporočamo ga v molitev!

Mrtvo žensko truplo so našli v Hajdini pri Ptuj, in sicer v gozdu ob cesti v grmovju ter je po izpovedbi zdravnikov ležalo ondi že kakih šest mesecev. Ker je bilo truplo že močno segnito, se ni moglo dognati, je-li se je dogodila nesreča, hudo-bija ali zločin. Tudi se ne ve, kdo in odkod je dotična ženska.

Koroške novice. Nove orgle je postavil v romarski cerkvi Device Marije nad Tigrčami slovenski orglarski mojster gospod Josip Kuhar iz Št. Lenarta pod Ljubelom. Strokovnjaki delo zelo hvalijo. — V lovu gospoda Ahaca v Bilšovsu so dne 28. oktobra ustrelili jako lepega planinskega orla (lunježa). Razprostrte perute merijo dva metra 30 centimetров. V tem kraju pač redka lovska sreča! — Deželna vlada je zopet izdala ukaz z natančnimi določili, kako se naj zabrani mučenje živalij. — Celovška mlekarja je pričela delovati dne 1. novembra. 75 zadržnikov pošilja mlekarji vsak dan okrog 1500 litrov mleka. — Na šoli v Št. Pavlu ob Zili je razpisano drugo učiteljsko mesto do dne 20. novembra. Do 25. novembra so razpisana učiteljska mesta na šolah v Radišah, Podlublju in Šmarjeti v Rožu. Zelo lepo je, da baron Mac Nevin za nobeno teh šol ne zahteva znanja slovensčine! — Za podučitelja sta nastavljeni gospoda: Jan. Lagger na Bistrici ob Zili, Lud. Primoržič v Smihelu nad Pliberkom. — Deželne sodnje svetnik gospod Rup. Kratter je prestavljen iz Ljubna v Celovec. — Umrl je dne 9. novembra v Celovcu gospod profesor realke Jos. Hammer, star 54 let. — Ministerstvo notranjih zadev je naznanilo, da na ustanovitve novega okrajnega glavarstva v Trgu ni misliti, ker — primanjkuje denarja! — Na šolah na Brnci, Mariji ob Zili, Malošah in Ločah se vpelje pouk za ženska ročna dela. — Izginil je dne 1. t. m. neki nadporočnik celovškega 17. pešpolka. — Z beljaškimi »boksarji« se zdaj bavi ondoto c. kr. okr. glavarstvo in razgrajajo zaporedoma obsoja v denarne globe. — Nova orožniška postaja se napravi z novim letom v Št. Rupertu ob Celovcu. — Iz celovške norišnice je ušel dne 1. t. m. nek norec. Ujeli so ga v Galiciji.

Boj za domovinsko pravico v Gorici. »Primorski List« poroča: »Goriški magistrat je zavnil skoro vse prošnje naših ljudi za sprejem v občinsko zvezo z opombo, da prosilci niso dokazali opravičenosti svoje zahteve. Ker so pa malo da ne vse prošnje vtemeljene v zakonu, prosimo, naj vsi prizadeti pridejo v nedeljo ob pol 12. uri predpoldne v sobo »Katol. delavskega društva« v Semeniški ulici št. 9, kjer se jim bo povedalo, kako treba napraviti rekurz.«

Porotne obravnave v Gorici. Za prihodnje zasedanje porotnikov, ki prične 25. t. m., so določene doslej 4 obravnave: 25. proti Jos. Delzotto radi umora; 26. proti Fr. Cepiču radi težke telesne poškodbe; 27. proti Jos. Krieglu radi tatvine; 29. proti »Gorici« radi žaljenja časti. (Vršila se bo namreč druga obravnava na svoječasno tožbo A. Gabrščka).

Ozkotirna železnica iz Trsta preko Škorklje na Opčine. »Wiener Zeitung« objavlja razglas ministerstva za železnice, glasom katerega se odvetniku dru. Krausenecku v Trstu in tovarišem podelja zaprosena koncesija za gradnjo in obrat ozkotirne električne železnice iz Trsta preko Škorklje na Opčine. Koncesionarji so obvezani takoj začeti z gradnjo, ki mora biti dovršena v enem letu, števisi od današnjega dne, ter izročena javnemu prometu.

Dijaški samomori v Trstu. V Trstu se je zgodil te dni že drugi samomor di-jaka. V bližini Trebč v tržaški okolici se je ustrelil 17letni dijak Julij Tagliaferro iz

Trsta. Bil je v 6. razredu realne šole. Bil je na mestu mrtev.

Anton Foersterjeve „Cecilije“ je pošel sedaj drugi del in se torej ne more več naročevati. Družba sv. Mohorja bo priskrbeli pa ponatisek tudi tega dela, in sicer s popravljanim besedilom itd., da se bo ponatisek drugega dela ujemal s ponatiskom prvega. — Ponatis „Cecilije I. del“ pa je zdaj dobiti v družbeni tiskarni. Najboljše je, da se pri naročilih pošlje denar takoj z naročilom. Kdor je to knjigo naročil, a denarja še ni poslal, naj to stori sedaj, in se mu potem takoj dopišlje. „Cecilije I. del“ velja: za ude broširan iztis 1 krono, v prt vezan 1 krono 80 vin., v polusnje 2 kroni. Za neude in po knjigarnah broširan iztis 1 krono 40 vin., v prt vezan 2 kroni 20 vin., v polusnje 2 kroni 40 vin. Postnine je za posamezne pošiljke plačati 30 vin.

Iz Jarenine. Letos nam je vinska letina dokaj dobra. Nekateri vinogradniki so dobili več vina kakor lani. Jareninsko vino prekaša mnoga štajerska vina, ker je lahko pitno, dasi ga dobimo v obilici tudi težjega. Cena mu je od 15—25 kr. in čez. Naznanja torej slavnemu občinstvu „Kmetiska zadruga v Jarenini“, da utegne zvesto postreči vsakemu pod reelne ceno. Posebno kličemo bratom Slovincem na Kranjskem, da pijejo poleg kranjskih klobas tudi domačo kapljico iz Slovenskih gor. Garantira odbor zadruga, da je vino pristno in iz čebuljice prave trte stare korenine. Priporočamo uboge obmejne Slovence slavnemu slovenskemu občinstvu.

Učiteljska služba je do 24. t. m. razpisana na trirazrednici v Planini. Prčnje je doposlati okr. šol. svetu v Logatcu.

Razpisane dijaške ustanove. (Dalje.) Peto mesto na noben učni oddelek omejene dijaške ustanove Martina Lamb in Schwarzenberga letnih 200 K za mladeniče iz ustanovnikovega sorodstva in, kadar teh ni, za mladeniče iz župnij Vipava, Črni vrh pri Idriji in Idrija. — Peto mesto od ljudske šole pričeni na noben učni oddelek omejene ustanove Martina Lamb in Schwarzenberga letnih 86 K za deklice iz ustanovnikovega sorodstva in, kadar ni teh, za učenke iz župnij Vipava, Črni vrh pri Idriji in Idrija. — Tretje mesto ustanove glasbenega zaklada letnih 112 K, ki ni omejena na noben učni oddelek, za uboge dijake, ki so zmožni glasbe ter si hočejo svoje glasbene znanosti popolniti. — Dijaška ustanova Frančiška Oblaka letnih 258 K 52 h, ki ni omejena na noben naučni oddelek. Pravico do nje imajo dijaki iz ustanovnikovega sorodstva in, kadar ni teh, v Ljubljani rojen in tja pristojni ubogi dijak brez razločka veroizpovedanja. — Dijaška ustanova Daniela Omersa letnih 60 K, ki ni omejena na noben naučni oddelek. Pravico do nje imajo poleg sorodnikov ubogi za glasbo sposobni dijaki iz mesta Metlike, potem dijaki s Kranjskega sploh. Pravica predlaganja pristoji najbližnjemu sorodniku ustanovnikovemu, ta čas g. Leopoldu Fleischmannu v Metliki. — Dijaška ustanova Mihaela Omersa letnih 60 K, ki ni omejena na noben naučni oddelek. Pravico do nje imajo ustanovnikov sorodniki in za njimi ljubljanski dijaki sploh. Pravica predlaganja pristoji beneficijatu v Tomišlju. — Prvo in drugo mesto dijaške ustanove Antona Raaba letnih 272 K, ki se more uživati od pričetka IV. do konca VI. gimnazijalnega razreda. Pravico do nje imajo dijaki, ki so meščanski sinovi ljubljanski. Pravico predlaganja ima mestni magistrat v Ljubljani. — Prvo mesto dijaške ustanove Matevža Raunicherja letnih 202 K 76 h, ki ni omejena na noben naučni oddelek. Pravico do nje imajo: Dijaki iz materinega in očetovega so-

rodstva; dijaki iz župnije Vače; sinovi nekdanjih „podložnikov“ grof Lambertovega kanonikata; dijaki s Kranjskega sploh. Pravica predlaganja pristoji knez. škof. ordinarijatu v Ljubljani. — Prvo in drugo mesto ustanove rezervnega zaklada letnih 236 K, ki ni omejena na noben naučni oddelek. Pravico do nje imajo dijaki sploh. — Drugo mesto dijaške ustanove Adama Frančiška Schagerja letnih 97 K 20 h, ki se more po dovršenih gimnazijskih naukih uživati tudi še v bogoslovju. Pravico do nje imajo: sorodniki ustanovnikov in, kadar ni teh, ubogi meščanski sinovi iz mesta Kamnika. Pravica predlaganja pristoji Janezu Schagerju, mlinarju v Zagorju. (Dalje prih.)

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 15. nov. Pogovor med cesarjem in podpredsednikom Kaiserjem vzbuja silno senzacijo v parlamentarnih krogih. (Pogovor priobčujemo v političnem pregledu. Opomba uredništva.) Cesarjeve besede se smatrajo kot grožnja, da se bode, ako državni zbor ne bode redno deloval, poseglo po radikalnih sredstvih in se bode sprememba poslovnega reda oktroirala. Istočasno vzbuja veliko pozornost tudi govor princ Liechtensteinov, ki je dejal, da je parlamentarizem po dosedanjem poslovniku v Avstriji nemogoč in da bi bilo edino pametno oktroirati nov, pameten poslovni red. Ta govor se spravlja v dotiko z mnenjem na najvišjih mestih in se sodi, da je princ Liechtenstein to izrekel, ker ima dotike z najvišjimi krogi in je dobro poučen o njihovih načrtih. Gotovo je, da ako državni zbor ne bode redno deloval, da grožnje sedaj ne bodo prazne besede.

Dunaj, 15. nov. Cesar je vsprejel včeraj v avdienci avstrijske škofo, ki se udeležujejo sedanjih konferenc.

Dunaj, 15. nov. Marija Valerija pričakuje veselega dogodka.

Dunaj, 15. nov. Po večurnem govoru poslanca Eisenkolba, mej katerim je prišlo do prizorov, podobnih onim v zadnji obstrukcijski dobi, se je razprava o predlogu proti kongregacijam prekinila. Poslanec Tollinger in tovariši so vložili nujni predlog, naj se v najkrajšem času prične razprava o načrtu zakona glede kmetijskih zadrug. Prihodnja seja je v torek.

Dunaj, 15. nov. V seji poljskega kluba se bode predlagalo, naj poljski klub sproži imejativno, da se poslovni red drž. zbora spremeni.

Dunaj, 15. nov. Č. gosp. Karol Hribovšek v Mariboru je imenovan članom štajerskega dež. šol. sveta.

Dunaj, 15. nov. Dr. Mayreder je včeraj vložil predlog, naj država da 45 milijonov kron za regulacijo in asanacijo na Dunaju.

Dunaj, 15. nov. Bivši drž. posl. Bielohlawek je bil včeraj obsojen na 24 ur strogega zapor, ker je imenoval „Ostdeutsche Rundschau“ „Presskötter“.

Celje, 15. novembra. Veteransko društvo je včeraj protestiralo proti Chamberlainovemu psovanju avstrijske vojaške časti in je pozvalo vsa avstrijska veteranska društva, naj isto store.

Inomost, 15. nov. Izdajatelj „Scheererja“ Habermann je vložil proti justičnemu ministru tožbo radi razžaljenja časti, ker je justični minister neki deputaciji duhovnikov dejal, da se mu

„Scheerer“, kadar ga prime v roke, zgnjusi.

Opava, 15. nov. Tu so aretovali bivšega igralca in trgovca Schlesingerja radi raznih sleparij.

Poznanj, 15. nov. Poljski listi poročajo, da se vročajo pisma s poljskimi naslovi, ne da bi jih imel v rokah prestavljavni urad. Listi pripisujejo to zboljšanje razmer posredovanju poljskih poslancev v avstrijskem državnem zboru.

Rim, 15. novembra. Takozvani odbor Dalmatincev se je zopet konstituiral pod predsedstvom znanega Alačevića ter takoj protestiral proti imenovanju kanonika Friša za rektorja sv. Jeronimskega zavoda, češ, da ima pravico imenovanja edino le kongregacija.

Neapolj, 15. nov. Pri občinskih volitvah je propadla dosedanja korupcijska večina v obč. svetu.

London, 15. nov. Reuterjev urad javlja iz Glanwillama: Večji burski oddelek je 29. m. m. pri Bovendamu napal angleški train, ki ga je spremljalo 85 mož. Po vročem boju so bili Angleži premagani. Padla sta dva častnika in 12 mož. Izgubili so vse vozove. Izgube na burski strani so neki isto tako velike.

London, 15. nov. Kitchener je izdal povelje, naj vsakega Bura, katerega dobe v angleški opravi, takoj ustrelje.

Umrli so:

V bolnišnici:
11. novembra. Štefan Novak, hlapec, 52 let, jetika. — Helena Samsa, gostija, 80 let, ostarelost.
12. novembra. Fran Dermastia, vrtnar, 60 let, vsled raka.

Zitne cene

dné 14. novembra 1901.

(Termin.)

Na dunajski borzi:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za jesen	K	—	do	—
„ „ pomlad 1902	8-85	—	8-86	
Rž za jesen	—	—	—	
„ „ pomlad 1902	7-64	—	7-65	
Koruzza za november	—	—	—	
„ „ maj-junij 1902	5-84	—	5-85	
Oves za jesen	—	—	—	
„ „ pomlad 1902	7-93	—	7-94	

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za oktober	K	—	do	—
„ „ april 1902	8-61	—	8-62	
Rž za oktober	—	—	—	
„ „ april 1902	7-35	—	7-36	
Oves za oktober	—	—	—	
„ „ april 1902	7-57	—	7-59	
Koruzza za oktober	—	—	—	
„ „ maj 1902	5-61	—	5-62	

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška	K	8-50	do	9-10
„ „ južne žel.	8-70	—	8-70	
Rž	7-50	—	7-50	
Ječmen	7-20	—	7-20	
„ „ ob Tisi	6-75	—	6-75	
Koruzza ogerska	5-90	—	5-90	
Cinkvant	7-00	—	7-35	
Oves srednji	7-75	—	7-95	
Fižol	7-75	—	10-75	

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24 urah v mm.
14. 9 zveč.	723-8	12-6	sr. jzab.	oblačno	
7. zjutr.	724-5	10-1	sl. zah.	dež	5-8
15. 2. popol.	725-1	10-1	sl. svzh.		

Srednja včerašnja temperatura 12-0, normale: 3-9

Sinoči se je bliskalo in od daleč grmelo.

Čopice za silkarje, pleskarje, zidarje in za domačo porabo ima v veliki izbi v zalogi trdka **BRATA EBERL** v Ljubljani, Frančiškankulice. 228 16 11-4
Vnanja naročila proti povzetju.

Zahvala. 1104 1-1

Za vse številne povodom bolezni kakor tudi ob smrti našega iskreno ljubljenega nepozabnega soproga, oziroma očeta, preblagorodnega gospoda

Ivana Mahkot-a

c. kr. vladnega svetovalca v pokoju, viteza cesarskega avstr. reda železne krone III. vrste, sočlana kranjske hranilnice in častnega občana 23 občin na Kranjskem

od tako mnogih strani in na tako iskreni način nam dole dokaze sočutja, kakor tudi za številno spremstvo k zadnjemu počitku in za krasne darovane vence izrekaemo vsem prijateljem in znancem pokojnikovim svojo odkritosrčno, najtoplejo zahvalo.

V Ljubljani, dné 14. nov. 1901.

Amalija Mahkot roj. Seemann, Lia Mahkot. soproga. hči.

897 Priznana naravna 32-18

istrska vina

pošiljata po nizki ceni

Rebec & Zalaznik, Pulj.

Na najvišje povelje Nj. c. in k. apost. Veličanstva

XXXIV. c. kr. državna loterija

v civilne dobrodelne namene totranske države.

Ta denarna loterija,

edina v Avstriji postavno dovoljena, ima 16.404 dobitek v gotovem denarju v skupnem znesku 442.900 kron.

Glavni dobiček znaša

200.000 kron

v gotovem denarju.

Žrebanje nepreklicljivo dné 12. dec. 1901.

Jedna srečka stane 4 krone.

Srečke so dobiti na Dunaju pri uradu za državne loterije, III. Vordere Zollamtsstrasse 7, po loterijah, trafikah, pri davčnih, poštnih, brzojavnih in železničnih uradih ter v menjalnicah itd. — Načrti za žrebanje brezplačno. 129 10-4

Srečke se pošiljajo poštne prosto.

C. kr. vodstvo državne loterije.

Oddelek za državne loterije.

Najboljša uporaba mleka!
Kar največ in najfinjšega surovega masla!

Le mogoče, če se mleku odvzame smetana po

Alfa-Separator-ju.

500 prvih priznanj; 167 40-39

v Parizu 1900 „Grand Prix“.

1/4 milijona tacihi strojev v rabi!

Se lahko prenaša na planino.

Vsi drugi stroji za mlekarstvo.

Popolne oprave za dobivanje sirotke za roko in parno moč.

Načrti, proračuni.

Akcijska družba Alfa-Separator,

Dunaj, XVI., Ganglbauergasse 29.

Ceniki, podučne brožure brezplačno.

Dunajska borza.

Dné 14. novembra.			Dné 14. novembra.		
Skupni državni dolg v notab	98-70		20 mark	23-44	
Skupni državni dolg v srebru	98-55		20 frankov (napoleonidor)	19-06	
Avstrijska zlata renta 4%	118-60		Italijanski bankovci	92-80	
Avstrijska krona renta 4%	95-60		C. kr. cekini	11-30	
Ogerska zlata renta 4%	118-05				
Ogerska krona renta 4%	93-05		3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	190-50	
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1613-—		5% državne srečke l. 1880, 100 gld.	170-—	
Kreditne delnice, 160 gld.	620-—		Državne srečke l. 1864, 100 gld.	220-—	
London vista	239-30		4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95-20	
Memski drž. bankovci za 100 m. nem. drž. vet. 117-17 1/2			Tisne srečke 4%	144-50	
			Dunavske vravnave srečke 5%	266-—	
			Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	106-—	
			Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	94-50	
			Priporitne obveznice državne železnice	429-50	
			„ „ južne železnice 3%	310-50	
			„ „ južne železnice 5%	118-80	
			„ „ dolenskih železnic 4%	—	
			Kreditne srečke, 100 gld.	402-—	
			4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	500-—	
			Avstrijskega rubečega križa srečke, 10 gld.	48-—	
			Ogerskega	24-—	
			Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	15-60	
			Rudolfove srečke, 10 gld.	58-—	
			Sa'move srečke, 40 gld.	223-—	
			St. Genois srečke, 40 gld.	262-—	
			Waldsteinove srečke, 20 gld.	—	
			Ljubljanske srečke	63-50	
			Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	259-50	
			Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	554-—	
			Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	792-—	
			Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	62-50	
			Splošna avstrijska stavbinska družba	135-25	
			Montanska družba avstr. plan.	343-—	
			Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	408-—	
			Papirnih rubljev 100	253-50	

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobika. — Promese za vsako žrebanje. Kulaniša izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„M E R C U R“

1, Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojančila vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostih papirjev in vestni vtiči za doseg kolikor je mogoče visocoga obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.